

УДК 378(47)

Гримак О.Я. – к.е.н., доцент

*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Кушнір Л.П. – к.е.н., асистент (e-mail: Lesunia2007@yandex.ru)

*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Кушнір А.М. – здобувач © (e-mail: Kushnir_andrij@ukr.net)

Львівська державна фінансова академія

БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ: ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ, РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті досліджуються передумови виникнення та шляхи впровадження Болонського процесу в Україні. Розглядаються перспективи України після входження в європейський освітній простір.

Ключові слова: *Болонський процес, Болонська декларація, європейський освітній простір, кредитно-модульна система.*

Вступ. Болонський процес - це процес європейських реформ, що спрямований на створення спільної Зони європейської вищої освіти до 2010 року, також це один з інструментів не лише інтеграції освіти та науки в Європі, а й загальної світової тенденції нашого часу – глобалізації.

Незвичайність цього процесу полягає у тому, що він не є чітко структурованим і проводиться 46 країнами, що беруть у ньому участь, у співпраці з чисельними міжнародними організаціями, включаючи і Раду Європи [1]. Подальший її розвиток відбувався на зустрічах європейських міністрів, відповідальних за вищу освіту, на конференціях, де Україна приєдналась до Болонського процесу.

Результати дослідження. Болонський процес офіційно розпочався у 1999 році з підписання Болонської декларації. Переважна більшість країн Європи, в тому числі й Україна, з метою модернізації, мобільності і набуття більшої привабливості вищої освіти, підписали Болонську декларацію. Передумовою її створення стало підписання Великої Хартії європейських університетів (Magna Charta Universitatum).

Однією з визначальних вимог Болонської декларації є забезпечення високої якості освіти, запровадження системи академічних кредитів, аналогічної ECTS (Європейській кредитно-трансферній системі) та розроблення порівняльних критеріїв і методів оцінювання знань. Болонська система передбачає реалізацію багатьох ідей і перетворень, передусім, формування єдиного освітнього простору, створення умов для вільного пересування

студентів та викладачів, гнучкість підготовки фахівців, враховуючи швидкозмінні вимоги національного та міжнародного ринків праці [2].

19 травня 2005 року у норвезькому місті Берген на Конференції міністрів країн Європи Україна приєдналася до Болонського процесу, зобов'язавшись внести відповідні зміни у національну систему освіти та приєднатися до роботи над визначенням пріоритетів у процесі створення єдиного європейського простору вищої освіти до 2010 року.

На сьогодні 45 європейських країн включно з Україною підписали Болонську декларацію, яка наголошує на необхідності європейської співпраці у забезпеченні якості вищої освіти, підвищенні якості підготовки фахівців, зміцненні довіри між суб'єктами освіти, мобільності, сумісності систем кваліфікацій, посиленні конкурентоспроможності Європейської системи освіти.

Приєднання до Болонського процесу держави становить перед собою мету вирішення національних освітянських проблем, покращення якості освіти за допомогою можливостей, котрі надає Болонський процес (тобто реалізацію національного інтересу у сфері освіти) за умови збереження фундаментальних особливостей національної освіти та найбільш загальних принципів діяльності власної системи освіти без подальшої інтеграції до ЄС [3].

Базовими принципами Болонського процесу в Україні є запровадження у національній вищій школі двоступеневої системи навчання і Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи ECTS. Реалізація основних принципів ECTS ґрунтуються на кредитно-модульній системі організації навчального процесу, згідно з наказом Міністерства освіти і науки України [8].

Можна сформулювати три необхідні та достатні принципи, які, на жаль, є найважчими для виконання в нашій державі. Це – мобільність членів освітянського простору, в першу чергу студентів; привабливість освітянських послуг та можливість працевлаштування.

Мобільність – важлива якісна особливість європейського простору, вона передбачає мобільність людей між вищими навчальними закладами та між державами.

В Україні їй заважають системні невідповідності, візовий режим, економічні характеристики нашої країни, зрештою різниця між рівнем життя в Україні та країнах ЄС. Але, коли йдеться про інтернаціоналізацію освіти, що є освітянським крилом глобалізації, зусилля держави мають бути ексклюзивними.

Привабливість ВНЗ для студентів – це великої ваги комплексна компонента, яка включає перспективу для кар'єри, що надає університет, якість та вартість навчання, вартість проживання, доступність побутових послуг, наявність стипендіальних програм, повага до європейських та світових цінностей, відсутність міжнаціональних та релігійних конфліктів, відповідність європейським освітянським стандартам тощо.

Працевлаштування – це третій принцип, що лежить в основі забезпечення прав молоді людини на транснаціональну освіту [1;5].

Болонська декларація підтвердила, що можливість влаштування на роботу – це основне питання для вищих закладів у всій Європі; це стратегічна мета, яка не має альтернативи. Працевлаштування – це індикатор успіхів всього Болонського процесу в цілому. Він настільки важливий, що в дискусіях про доцільний термін навчання на будь-якому рівні учасники дійшли висновку, що навчатися, використовуючи принцип “навчання через усе життя”, треба доти, поки не знайдеш роботу [4].

Таким чином, вищий освітній поверх європейського простору можуть займати держави, які повністю сприяють студентському самовиявленню, що головним чином забезпечується золотою тріадою – мобільністю, привабливістю, працевлаштуванням.

Участь системи вищої освіти України в болонських перетвореннях має бути спрямована лише на її розвиток і набуття нових якісних ознак, а не на втрату кращих традицій, зниження національних стандартів її якості [7]. Орієнтація на Болонський процес не має призводити до надмірної перебудови вітчизняної системи освіти. Навпаки, її стан треба глибоко осмислити, порівнявши з європейськими критеріями і стандартами, та визначити можливості її вдосконалення на новому етапі.

Висновки.

Болонський процес не передбачає створення повністю ідентичних систем освіти у різних країнах, він призначений лише для зміцнення взаємозв'язків та покращення взаєморозуміння між різними освітніми системами.

Література

1. Болонський процес. Становлення в Європі // Освітній портал: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/bologna/stanov/>
2. Кредитно-модульна система як елемент Болонського процесу в ЛНУВМтаБТ імені С.З. Гжицького / [М.П. Драч, Й.М. Берко, О.І. Степанюк та ін.] // Наука і методика [зб. наук. праць]. – 2007.– №10. – С.11–19.
3. Бабак В. Для нас Болонський процес – явище звичне, кредитно-модульна система – не новина / В. Бабак // Вища школа. – 2006. – №1. – С. 3–20.
4. Шатохін А.М. Ступенева освіта: світовий досвід для України / А.М. Шатохін, Л.Ю. Очеретенко // Наука і методика [зб. наук. праць]. – 2007.– №10. – С.7–10.
5. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посіб. / [М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш та ін.; за ред. В.Г. Кременя]. – Тернопіль, Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
6. Інструкція про систему оцінювання навчальної діяльності студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу. – К., МОЗ України, 2005.
7. Main developments in the Higher Education System of Ukraine 2005-2007. Key developments in the higher education system of Ukraine since Bergen. – Bologna Scorecard - Ukraine - January 2007.

8. Кредитно-модульна система організації навчального процесу у запитаннях та відповідях. Навч. посіб. для студентів / [М.П. Драч, Й.М. Берко, О.І. Степанюк, О.М. Мельник та ін.]; [вид. 2-ге, вип. і доп.]. – Львів: ЛКТ ЛНУВМтаБТ імені С.З. Гжицького, 2010. – 68 с.

Summary

Kushnir L.P. - Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after S.Z.Gzhytskyj

Grimak O.Y. - Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after S.Z.Gzhytskyj

Kushnir A.M. - Lviv State Financial Academy

BOLOGNA PROCESS IN UKRAINE: PRELIMINARY AND APPEARANCE OF WAYS, REALITIES AND PROSPECTS

This article investigates conditions and ways of implementation of the Bologna process in Ukraine. We consider the prospects of Ukraine after the entry into the European educational space.

Key words: *Bologna, Bologna Declaration, European educational space, the credit-module system.*